

– הגליון השבועי של קהילת מכון –

יגדיל תורה

גליון מספר: 5

שבת פרשת עקב

העלון מוקדש להצלחת נוחי בן זהבה ויוסף דורון בן דזי

מאור - 0542390375

תורת חיים

הרב יעקב דואני / רב במכון יגדיל תורה

בפרשת עקב מופיע הפסוק המפורסם:

וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שֹׁאֵל מֵעִמָּךְ כִּי אִם לְיִרְאָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בְּכָל דְּרָכָיו וּלְאַהֲבָה אֹתוֹ וְלַעֲבֹד אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ.

פסוק זה יסודי מאד, ומסכם את דרישותיו של הקב"ה מעם ישראל. על פסוק זה, מקשה הגמרא במסכת ברכות (לג ע"ב) קושיא חזקה:

אטו יראת שמים מילתא זוטרתא היא? והאמר רבי חנינא משום רבי שמעון בן יוחי: אין לו להקדוש ברוך הוא בבית גנזיו אלא אוצר של יראת שמים, שנאמר: יראת ה' היא אוצרו! – אין, לגבי משה מילתא זוטרתא היא. דאמר רבי חנינא: משל, לאדם שמבקשים ממנו כלי גדול ויש לו – דומה עליו ככלי קטן – קטן ואין לו – דומה עליו ככלי גדול.

מפשט הפסוק משמע שהקב"ה לא דורש מהאדם דרישות מוגזמות אלא דברים שקל ופשוט לקיימם, וכמו שמדגיש הפסוק – "כי אם ליראה את ה' א-להיך". אומנם, הגמרא מקשה על כך, והרי יראת שמים שזה דבר שקשה לקנותו? ומתרצת הגמרא שפסוק זה נאמר ע"י משה רבנו, ועבור משה רבנו שנמצא בדרגה כה גבוהה, יראת שמים היא בהחלט דבר שקל ופשוט להשיגו.

אומנם, הר"ן בדרשותיו (דרוש י) ומספר אחרונים, מקשים על תירוץ זה של הגמרא, שהרי סוף סוף משה רבנו פונה אל עם ישראל, ומשמע מזה שלכל עם ישראל (ולא רק למשה רבנו) קל ופשוט להגיע לידי יראת שמים? אנו מוצאים באחרונים מספר תירוצים לקושיא זו, ואלו חלק מהם:

מהרש"א – משה רבנו אמר לישראל שהקב"ה ביקש מכם לירא ממנו כמו שאתם יראים ממני, ויראה זו קלה להשגה.

הגר"א (תפילת חנה ו) – כוונת הגמרא על דור המדבר, שהם היו דור דעה, ואצלם אכן הייתה יראת שמים - "מילתא זוטרתא".

>> המשך הדבר תורה בעמוד האחרון >>







השפעת תרבות המדיה על חיינו

הרב אמיר אזולאי / רב במכון יגדיל תורה

במאה ה21 בה אנו חיים, ניתן לראות באופן מובהק שהטכנולוגיה המהפכנית המקיפה את חיינו, תופסת ממשלה רבה על מערכות חיינו השונות, החל משליטה על מערכות הביטחון וניהול המדינה וכלה בחיים הפרטיים והיום יומיים של כל אחד ואחד מאתנו. כיום, לאחר תקופה ארוכה שהטכנולוגיה ותרבות המדיה נוכחת בעוצמה רבה בחיינו, הננו יכולים להתבונן מעט על השפעותיה. אכן ההתקדמות הטכנולוגית הביאה עמה השפעות חיוביות רבות, אך לצדן ישנן גם השפעות שליליות לא מעטות. בדברינו אלה ננסה לעמוד מעט על השפעה שלילית אחת של תרבות המדיה על חיינו:

זמן קצר לאחר היציאה ממצרים, ביקש העם העומד להיכנס לארץ, לשלוח מרגלים לתור את ארץ כנען.

לאחר שחזרו המרגלים משליחותם, עמדו בפני העם הנרגש וסיפרו לו את אשר ראו:

"ויאמרו באנו אל הארץ.. וגם זבת חלב ודבש הוא וזה פריה" (במדבר פרק יג')

עד כאן לכאורה ניתן לראות בתיאור הנפלא של הארץ המובטחת, אולם בהמשך דבריהם של המרגלים, אפשר לחזות במציאות קצת פחות אופטימית "אפס כי עז העם היושב בארץ והערים בצורות וגדולות מאד וגם בני ענקים ראינו שם". הרמב"ן (שם) בפירושו, מסביר שמשפט זה הוא הוא חטאם המר של המרגלים- במילים הקשות הללו ביטאו המרגלים את העובדה המרה שלמרות טיבה הנפלא של הארץ אין כל אפשרות לכאורה לכבוש ולהתיישב בה.

ניתן לראות שישנה בעיה תפיסתית עמוקה בקרב דור המרגלים. כאשר הם מבחינים בקושי העומד אל מול עיניהם הם מתייאשים מראש ולא מנסים כלל לצלוח אותו.

למען האמת, תופעה זו הינה התנהגות הגיונית ומתבקשת



עבור דור זה, שזמן קצר לפני אותו מאורע היה עם של עבדים. נסביר מעט את הדברים: עבד הוא ישות בלתי עצמאית כלל, הוא מקבל מאדונו את כל צרכיו - מיטה, אוכל וכן הלאה. מתוך כך הוא מתרגל להיות יצור פאסיבי ללא כל תכונה של יצירתיות ומפגש אמתי וכנה עם החיים. העבד אינו יודע כלל כיצד להתמודד עם קשיים. לעומתו, 'בן חורין' הוא אישיות עצמאית, הוא אקטיבי ופעיל, ומוציא את כוחותיו אל הפועל תדיר. ממילא, אחת מן התכונות הנדרשות ביותר עבורו היא היכולת להתמודד עם קשיים, לעבור אותם בהצלחה ולהתקדם אל עבר יעדים חדשים. עם ישראל אף הוא התרגל שנים ארוכות לחיות כעבד לאומה המצרית, מתוך כך הוא פיתח אישיות פאסיבית. ממילא אין בידו כלים בשלב זה להתמודד עם קשיים משמעותיים, כדוגמת אלו הכרוכים בכיבוש הארץ.

גם אנחנו, אנשי התרבות המודרנית, סוג של עבדים. נכון, עבדותנו אינה מוסבת כלפי אומה כזו או אחרת אלא למכשיר קטן (ולפעמים גדול) המונח בכיס שלנו ומנהל את חיינו. כך לדוגמא יתכן ואדם ייסע כל יום את אותה הדרך, אלא שללא אפליקציית 'וייז' הוא לא יצליח למצוא את מחוז חפצו... תרבות המדיה משעבדת את חיינו אליה, וממילא הופכת אותנו לאנשים פאסיביים בעלי חסרון יצירה משמעותי, וחוסר יכולת להתמודד עם קשיים.

על מנת 'לצאת לחירות', ולהתחיל למלא את ייעודנו בעולם, עלינו להפסיק להשתעבד לתרבות המדיה, ולשעבד אותה אלינו. להפסיק להיות תלויים בה תדיר, ולהתחיל להשתמש בה בצורה חרותית ומועילה. עלינו להפוך אותה לכלי יעיל עבור חיים מלאי משמעות.

טלטול אבן בשבת

הרב מאור תורג'מן / יו"ר מכון יגדיל תורה

נחלקו הראשונים בדין המייחד אבן לשבת אחת, האם יכול לטלטלה:

רשב"א - אינו יכול לטלטלה. וראייתו מדברי הגמרא (קכה ע"ב), שהמניח אבן על פי חבית, אסורה החבית בטלטול, ורק אם מייחדה לעולם להיות על פי החבית היא מותרת בטלטול. ובנוסף לייחוד, צריך שישתמש באבן מבעוד יום.

ר"ן, רש"י - ייחוד לשבת אחת לא מועיל, אך דוקא באבן שייחדה לכסות בה חבית, כיון שאין הדרך לכסות חבית באבן, ולכן צריך ליחד את האבן לעולם. אמנם, אם ייחד את האבן לפצח בה אגוזים - מועיל ייחוד לשבת אחת, כיון שדרכה בכך.

רבינו ירוחם, מרדכי - צריך לעשות מעשה של תיקון באבן כדי להתיר את טלטולה.

שבולי הלקט בשם הרב ישעיה - כל דבר שמייחדו, מועיל הייחוד כדי להתיר לטלטלו, ואין צריך מעשה.

ד"מ בשם הטור - אין צריך תיקון לכלי כדי להתיר את טלטולו, ומספיקה מחשבה.

הב"י כתב בתחילה, שאם הדרך להשתמש בכלי לצורך זה, מועיל בו ייחוד, ואם אין הדרך - צריך מעשה. אך לאחר שהביא את דברי שבולי הלקט שלא הצריך מעשה, פסק כר"ן בסתם, ולא כתב שצריך גם מעשה.

פסיקת הלכה בדין טלטול אבן בשבת

השו"ע פסק בסתם כר"ן, ובשם יש מי שאומר כשבולי הלקט ובשם יש אומרים כדעת רבינו ירוחם: "אסור לכסות פי חבית באבן או בבקעת, או לסגור בהן את הדלת, או להכות בהן בברזא אף על פי שחשב עליה מבעוד יום, אסור, אלא אם כן יחדה לכך לעולם; אבל יחדה לשבת זה בלבד, לא. וה"מ, בדבר שאין דרכה לייחדה לכך, כגון: הני דאמרן; אבל בכל מידי דאורחיה בהכי, כגון: לפצוע בה אגוזים, ביחוד לשבת אחת סגי. ויש מי שאומר דלא שנא. וי"א שצריך שיעשה בה שום מעשה של תיקון מבעוד יום".



המ"ב (צז) פסק שבמקום צורך אפשר להקל בייחוד לשבת אחת בלבד שהדרך לייחדו לכך.

אך בחזון עובדיה (ח"ג עמ. צח) הקל בכך אף שלא במקום צורך, וכן אם נשתמש באבן בפועל מערב שבת אפילו רק פעם אחת לפני השבת, אע"פ שלא חשב עליה לשבת, מותר להשתמש בה בשבת. וכן כתב הבה"ל בדעת הר"ן, שאם עשה מעשה מבעוד יום מותר לטלטל את האבן, ואין צריך דוקא ייחוד לשבת.

הפסק"ת (עמ. רטז) כתב, שבזמננו שלא משתמשים בעצים ואבנים, דינם כדין דבר שאין הדרך להשתמש בו (אלא א"כ ודאי משתמשים בהם), ומאחר שכן כדי להתיר את טלטולם צריך ייחוד לעולם, ושיהיו במקום מיוחד. ואם עשה מעשה מבעוד יום כגון שסידר את האבנים לשבת עליהם - מותר לטלטלם בשבת. אך מן המובחר שיעשה מעשה של ממש בדבר עצמו. ודין הכלי כדין דבר שמלאכתו להיתר.

צדדים להקל ביחוד כלי לשימוש:

כתב המ"ב (צג), אם היה רגיל להשתמש בדבר ביום חול לתשמיש זה, מותר להמשיך להשתמש בו אפילו אם לא ייחדו.

עוד כתב המ"ב (צד), שאם עשה מעשה המוכיח שעומד להשתמש בו, מותר להשתמש בו בשבת.

האם צריך שיפרש את הייחוד בפה?

המ"ב (צג) כתב שמספיקה מחשבה ולא צריך לפרש בפה. אך בשעה"צ (פה) כתב, שהפרי מגדים החמיר שצריך ייחוד בפה, אך העיקר להקל. אמנם דעת הבא"ח להחמיר כפמ"ג שצריך ייחוד בפה דוקא.

שמואל מור יוסף הי"ו ענה נכונה וזכה בשובר לקפה ומאפה זוגי ושובר לרכישה במכון

שאלת השבוע



במה תלוי הדין האם מותר למיין סכו"ם וספרים בשבת?

שמואל מור יוסף—זכה בשובר לקפה ומאפה

את הפתרונות יש לשלוח למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום רביעי

myagdiltora@gmail.com / 0542390375

מזל"ט ואיחולים



העלון מוקדש לרפואת חנה אזולאי בת סוליקה בתוך שאר עם ישראל

ולעילוי נשמת יהודית בת מנחם מנדל ז"ל

ניתן לשלוח מזל"ט או איחולי ברכה למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום חמישי.

>> המשך הדבר תורה מעמוד השער >>

עיון יעקב - בעיני משה רבנו אכן הייתה יראת שמים דבר שקל ופשוט להשיגו, משום שהייתה לו את מידת הענוה, ועל מידת הענוה נאמר במסכת עבודה זרה (כ ע"ב): "ענוה גדולה מכולן" (יותר מכל המעלות האחרות כולל יראת שמים). לפי זה, מי שיש לו מידת הענוה יכול להשיג יראת שמים בנקל. יש להעיר, כי נראה שתירוצים אלו נכתבו מעט בדוחק (למהרש"א שצמצם את המשמעות של יראת שמים. לגר"א שצמצם אמירה זו רק לאותו דור המדבר. לעיון יעקב שצמצם האמירה דוקא לבעלי ענוה כמשה רבינו). הרמב"ם בספרו מורה נבוכים (ח"ב, לט) כותב ביאור נפלא ויסודי לפסוק זה (וממילא מתיישבת הקושיא).

בתחילה, הרמב"ם מזכיר את הפסוק בפרשה הקודמת (דברים ד, ח): "וּמִי גּוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר לוֹ חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים צַדִּקִם כְּכֹל הַתּוֹרָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לִפְנֵיכֶם הַיּוֹם". ומבאר הרמב"ם מה הכוונה "חוקים ומשפטים צדיקים":

ואמר חקים ומשפטים צדיקים, וכבר ידעת שענין צדיקים שווים, וזה שהם עבודות אין טרח בהם, ולא תוספת כעבודת המתבודד בהרים הפורש עצמו מן הבשר והיין ודברים רבים מצרכי הגוף ובטלטול לעבודה וכיוצא בהם, ולא חסרון שיביא אל זוללות ואל שטיפה בזמה עד שיחסר שלמות האדם במדותיו ועיונו, כשאר נימוסי האומות הסכליות.. אבל מי שיחשוב שטרחה גדול וקשה ושבה צער גדול, כל זה טעות בהתבוננות, והנה אבאר אחר זה קלותה באמת אצל השלמים, ולזה אמר מה ה' אלהיך שואל מעמך

הרמב"ם כותב כאן יסוד גדול וחשוב בקיום התורה. התורה היא תורת חיים. הווי אומר, קל ופשוט לקיימה, שכן התורה מדריכה את האדם לחיות חיים שמחים ונעימים, בלי טרחה ובלי קיצוניות לשום צד - לא לפרישה מהגשמיות (כאותם המתבודדים בהרים הפורשים מהבשר והיין) ומצד שני לא לנהנתנות יתירה (כאותם אומות ששטופים בזימה ורעבתנות).

לכן הקב"ה אומר לאדם "ועתה ישראל מה ה' א-להיך דורש מעמך כי אם ליראה את ה' א-להיך", שבאמת קל ופשוט לקיים את התורה.

אך עדין קשה, כיצד ניתן לומר שקל ופשוט לקיים את התורה, והרי "פוק חזי" (צא וראה), אנשים רבים טוענים שהתורה על מצוותיה ודקדוקיה הרבים נדמים עליהם כמשא כבד ובבחינת "ריחיים בצווארו"?

על כך משיב הרמב"ם במשל נפלא:

ואמנם אנשי העולה והחמס וההתגברות, המזיק מן הדברים אצלם והקשה שבהם, שיהיה שם שופט ימנע ההתגברות, וכן בעלי התאוה והיצר הפחותים, הקשה שבדברים אצלם מנוע לכתם בשרירות לבם בזנות ולקחת הדין מעושהו, וכן כל חסר יראה, שמניעת הרע אשר יבחרהו לפי גנות רוע מדותיו טורח גדול..

הרמב"ם מדמה את אותם אנשים בעלי תאווה, לעבריין שרוצה לעבור על חוקי המדינה, הלוא קשה בעיני אותו עבריין שישנם שופטים ושוטרים אשר מונעים ממנו לבצע את זממו. כך אותם אנשים בעלי תאווה, קשה עליהם שמירת התורה, שהרי זה מונע מהם למלא תאוותם וחסרונם.

אומנם, אדם שהולך בדרך הישר, ולא שקוע בבוץ תאוותיו, יראה כמה קל וטוב לשמור ולקיים את דברי התורה.

וכמו שכתוב בספר ירמיה (ב, לא), שהקב"ה תמה: "הֲמִדְבָּר הָיִיתִי לְיִשְׂרָאֵל". הקב"ה מקשה על ישראל מדוע אתם מתלוננים, וכי הקב"ה הכביד עליהם כמדבר? שמא העבירם בחושך ובלילות, או שמא היכה אותם שרב ביום כדרך הולכי מדברות? אין הדבר כן, אלא הקב"ה דאג לכל מחסורם.

רואים מכאן, שהאדם צריך לפקוח עיניו ולהתבונן בתורה, ומיד יגלה, שעל אף קדמוניות התורה, אותם ערכים טובים ומידות טובות שעולים בכל דור ודור בקרב בני האדם, כבר מופיעים ומתגלים בתורה, וכמו הפסוק המפורסם בספר תהלים (יט, ח): "תּוֹרַת ה' תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ".

שבת שלום!